

Sisällys: N:o 247. Kansakoululaki, siv. 527. — N:o 248. Laki kansakoululaitoksen viranhaltijain palkkauksesta ja eläkkeistä, siv. 541. — N:o 249. Laki eräistä kansakoululain voimaansaattamista koskevista järjestelyistä, siv. 549. — N:o 250. Laki valtioneuvoston oikeuttamisesta myymään Joensuun keskikoulun kiinteistö Joensuun kaupungille, siv. 550. — N:o 251. Laki valtioneuvoston oikeuttamisesta myymään Uudenkaupungin yhteislyseon vanha kiinteistö Uudenkaupungin kaupungille, siv. 550.

N:o 247.

Kansakoululaki.

Annettu Helsingissä 1 päivänä heinäkuuta 1957.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku.

Kansakoulun tehtävä ja rakenne.

1 §.

Kansakoulussa annetaan kansalaiselle tarpeellinen peruskoulutus.

Kansakoulun tulee kasvattaa oppilaansa siveellisyyteen ja hyviin tapoihin sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Lisäksi kansakoulun tehtävänä on tukea ja auttaa koulunkäyntinsä päättäneen nuorison opiskelua ja sivistysharrastuksia.

Tehtävänsä täyttäessään kansakoulun on pyrittävä läheiseen yhteisymmärrykseen ja yhteistyöhön kodin kanssa.

2 §.

Kansakoulu jakautuu varsinaiseen kansakouluun ja kansalaiskouluun.

Varsinainen kansakoulu on kuusivuotinen ja kansalaiskoulu kaksivuotinen. Kansalaiskoulu voi kuitenkin, milloin olosuhteet niin vaativat, olla yksivuotinen, jolloin varsinainen kansakoulu on seitsenvuotinen.

Kansakouluun voi sen osana kuulua keskikoulu, jonka tulee oppimääriltään vastata valtion keskikoulua ja jonka perustamisesta säädetään asetuksella.

Kansakouluun voi myös kuulua apukoulu, hitaasti edistyvien luokkia ja muita oppivelvollisuusikäisten kouluja.

3 §.

Kansakoulun lukuvuosi alkaa elokuun 1 päivänä ja päättyy heinäkuun 31 päivänä. Vuodenvaihde jakaa sen syys- ja kevätlukukauteen.

4 §.

Kansakoulun lukuvuodessa on kaksisataa työpäivää. Koulutyö aloitetaan syyskuun ensimmäisenä ja päätetään toukokuun viimeisenä arkipäivänä.

Milloin yksiopettajaisessa varsinaisessa kansakoulussa on niin monta oppilasta ja nämä siten eri luokille jakautuneina, ettei ole taroituksenmukaista opettaa heitä kaikkia yhdessä, on koulun työaika kuitenkin kaksisataakaksikymmentäviisi työpäivää, joista seitsemänkymmentä käytetään kahden tai kolmen alimman luokan opettamiseen ja sataviisikymmentäviisi muiden luokkien opettamiseen. Koulutyö aloitetaan tällöin elokuussa ja päätetään kesäkuussa, sen mukaan kuin siitä asetuksella säädetään.

Kun erityiset olosuhteet niin vaativat, kouluhallitus voi sallia, että maalaiskunnassa yksivuotinen kansalaiskoulu korvataan kursilla, jonka kuitenkin tulee käsittää vähintään kaksisataa oppituntia.

Erityisistä syistä voidaan tämän pykälän edellä olevista säännöksistä poiketa, sen mukaan kuin siitä asetuksella säädetään.

Oppilaille voidaan kesän aikana järjestää maatilatalouden ja puutarhanhoidon harjoit-

telua ja opetusta sekä siihen liittyviä tehtäviä samoin kuin kesäsiirtoloita, uinnin opetusta ja muita virkistystilaisuuksia.

5 §.

Varsinaisessa kansakoulussa opetetaan uskontoa, ympäristöoppia, äidinkieltä, kirjoitusta, laskentaa ja mittausoppia, historiaa, maantietoa, luonnontietoa, terveystieteitä ja raittiusoppia, maa- ja kotitaloutta, piirustusta, käsityötä, voimistelua ja urheilua ynnä laulua. Tämän lisäksi voidaan opettaa kahta vapaaehtoista ainetta enintään neljä tuntia viikossa.

6 §.

Kansalaiskoulun opetussuunnitelmaan tulee kuulua asujaimiston elinkeinoelämäänsä keskeisesti liittyviä oppiaineita ja käytännöllisiä harjoituksia sekä uskontoa ja uskontojen historiaa, yhteiskuntaoppia, äidinkieltä ja kirjallisuutta ynnä kotitaloutta ja lastenhoitoa. Näiden pääaineiden lisäksi voidaan tarpeen mukaan opettaa muutamia muita oppiaineita vähäisin tuntimäärin.

Kansalaiskoulun käytännölliseen elämään valmistavan opetuksen tulee olla monipuolista ja ammatinvalinnan edellytyksiä lisäävää.

Kouluhallituksella on oikeus käytännöllisen järjestelyn sitä vaatiessa myöntää poikkeuksia 1 momentin säännöksistä.

7 §.

Kansakoulussa annetaan uskonnonopetusta sen uskontokunnan tunnustuksen mukaan, johon oppilaiden enemmistö kuuluu.

Milloin kansakoulun yleisestä uskonnonopetuksesta on uskonnonvapauslain mukaisesti vapautettu vähintään kahdeksan samaan tunnustukseen kuuluvaa oppilasta ja heidän huoltajansa vaativat heille tämän tunnustuksen mukaista uskonnonopetusta, on sitä koulussa annettava.

Viidelle tai sitä useammalle oppilaalle, jotka on vapautettu kaikesta koulussa annettavasta uskonnonopetuksesta ja jotka eivät voi näyttää saavansa vastaavanlaista opetusta koulun ulkopuolellakaan, on uskonnon sijasta opetettava uskontojen historiaa ja siivessoppia.

8 §.

Kansakoulu on joko suomen- tai ruotsinkielinen. Opetuksen antamisesta muunkielisille lapsille heidän äidinkielellään voidaan säätää asetuksella.

9 §.

Yhdessä opetettavaan ryhmään, johon kuuluu oppilaita kansakoulun ensimmäiseltä tai toiselta luokalta, älköön otettako enempää kuin kolmekymmentäneljä oppilasta älköönkä useammalta kuin kolmelta vuosiluokalta. Muuhun opetusryhmään voi kuulua enintään neljäkymmentä oppilasta ja enintään viideltä eri vuosiluokalta.

Varsinaisen kansakoulun ja kansalaiskoulun oppilaita ei opeteta yhdessä, ellei siihen ole pakottavaa syytä.

Tyttöjä ja poikia on kolmannelta luokalta lähtien opetettava erikseen käsityössä ja, milloin siihen on aihetta, myös voimistelussa ja urheilussa sekä kansalaiskoulun käytännöllisissä oppiaineissa.

Asetuksella voidaan säätää, että erityisessä tapauksessa yhdessä opetettavien määrän tulee olla edellä tässä pykälässä säädettyä pienempi ja että edellä säädettyä useampiakin vuosiluokkia saadaan opettaa yhdessä. Niin ikään asetuksella säädetään, millä ehdoin muutoin yhdessä opetettava ryhmä saadaan äidinkielellä ja laskennossa jakaa kahdeksi opetusryhmäksi.

10 §.

Kansakoululla tulee olla oma tarkoitukseen hyväksytty huoneisto. Koulu tai sen osa voidaan kansakouluntarkastajan luvalla sijoittaa väliaikaisesti tarkoituksenmukaiseen vuokrahuoneistoon enintään yhdeksi lukuvuodeksi. Pitempiäaikaiseen vuokrahuoneistoon käyttämiseen on saatava kouluhallituksen suostumus.

11 §.

Kansakoulun tontilla tai sen läheisyydessä tulee olla oppilaiden välituntien viettoon ja urheiluharjoituksiin soveltuva leikkikenttä. Kansalaiskoulussa, jossa opetetaan maataloutta, tulee olla kasvi- ja puutarha sekä kokeilupalsta. Koulun ympäristön kaunistamisesta on huolehdittava.

Kansakoululle on hankittava tarpeellinen kalusto, opetusvälineet, kirjastot sekä muut koulun toiminnalle välttämättömät varusteet.

12 §.

Kouluhuoneistoja älköön käytettävä sellaisiin koulutyölle vieraisiin tarkoituksiin, jotka saattavat häiritä koulun hyvää ja tasapuolista suhtautumista eri tavoin ajatteleviin

köönkä sitä lakkautettako, ellei näiden lasten määrä kolmena perättäisenä vuonna ole laskenut kahteentoista.

Muutoin on vähemmistön kielisestä koulusta voimassa, mitä 16 ja 17 §:ssä on säädetty.

Kunnan velvollisuudesta järjestää lapin-kielisille lapsille opetusta heidän äidinkielellään säädetään asetuksella.

19 §.

Henkisessä kehityksessä viivästyneiden ja lievästi vajaamielisten lasten opetusta varten voidaan perustaa apukoulu ja tätä varten muodostaa apukoulupiiri.

Kaupunkiin ja tiheästi asutulle, yhteen tai useampaan kuntaan kuuluvalla, viiden kilometrin säteiselle alueelle on kuitenkin perustettava apukoulu, jos kaupungin tai alueen samankielisten asukkaiden määrä on vähintään kahdeksantuhatta.

Kunnalla on oikeus liittää apukoulupiiriin viittä kilometriä kauempanakin sijaitsevia alueitaan, jollei se edellisen momentin mukaan ole velvollinen niitä varten ylläpitämään toista apukoulua. Samoin edellytyksin voidaan myös koko kunta tai useita kuntia muodostaa yhdeksi apukoulupiiriksi.

20 §.

Kunnan kansakoulutointa varten on laadittava kansakoulun ohjesääntö.

Maalaiskunnan kansakoulun ohjesääntöön on otettava määräykset piiriasta ja siitä, millainen kunkin piirin kansakoulun on oltava, sekä yleiset perusteet, joiden mukaan kunnan kansakoulutoimi järjestetään.

Kaupunki- ja kauppalakunnan kansakoulun ohjesäännössä määrätään kansakoulupiirijako kahden tai useamman kunnan yhteisen koulun osalta sekä kunnan kansakoulutoimen yleiset perusteet.

Kansakoulun ohjesäännön hyväksyy kunnallisvaltuusto. Valtuuston hyväksymä kansakoulun ohjesääntö on alistettava kouluhallituksen vahvistettavaksi.

Jollei kouluhallitus katso voivansa muuttamattomana vahvistaa kunnallisvaltuuston päätöstä, se palauttakaan asian käsiteltäväksi uudelleen valtuustossa määrääjän kuluessa. Jollei kouluhallitus valtuuston uuttakaan päätöstä vahvista, sen on alistettava asia valtioneuvoston ratkaistavaksi.

Mitä edellä on säädetty kansakoulun ohjesäännön valmistamisesta ja vahvistamisesta, noudatettakoon myös, kun vahvistettua ohjesääntöä muutetaan, kuitenkin siten, että jos kouluhallitus katsoo ohjesäännön muuttamisen tarpeelliseksi, mutta kunnallisvaltuusto, saatuun siihen tilaisuuden, ei ole muutosta hyväksynyt, kouluhallitus alistakoon asian valtioneuvoston tutkittavaksi, ja on tällä valta, kuntaa kuultuaan, vahvistaa muutos kunnan kansakoulun ohjesääntöön.

21 §.

Kansakoulun toimintaa johtaa ja valvoo ensi sijassa kansakoulun johtokunta.

Jokaisella kansakoulupiirillä, jossa on kansakoulu, tulee olla kansakoulun johtokunta. Jollei piirissä ole kansakoulua, on piiri sen johtokunnan alainen, jonka koulussa enimmäkset lapset suorittavat oppivelvollisuutensa tai jonka kunnallisvaltuusto määrää.

Vähemmistön kielisellä piirillä tulee aina olla oma johtokuntansa.

Kaupungissa ja kauppalassa voi samankielisillä kouluilla olla yhteinen kansakoulun johtokunta.

22 §.

Kunnallisvaltuusto valitsee kansakoulun johtokuntaan lähinnä oppilaiden vanhemmista, ei kuitenkaan koulun opettajista, kuusi jäsentä neljäksi vuodeksi kerrallaan. Lisäksi johtokuntaan kuuluu jäsenenä opettajiston edustaja. Johtokunta valitsee itselleen keskuudestaan puheenjohtajan.

23 §.

Maalaiskunnalla on kansakoulutoimen yhtenäistä johtamista varten kansakoululautakunta. Myös kauppalalla voi asettaa kansakoululautakunnan. Kunnallisvaltuusto valitsee kansakoululautakuntaan neljäksi vuodeksi kerrallaan puheenjohtajan ja viisi muuta jäsentä. Lisäksi kansakoululautakuntaan kuuluu jäsenenä opettajiston edustaja, kaksikielisessä kunnassa edustaja kummastakin kieliryhmästä.

Jos kunnassa on vain yksi kansakoulun johtokunta, suorittaa se myös kansakoululautakunnan tehtävät.

24 §.

Kansakoulun johtokunta ja kansakoululautakunta on päätösvaltainen, kun neljä jäsentä on läsnä.

25 §.

Kahden tai useamman kunnan yhteinen kansakoulupiiri on sen kunnan hallinnossa, jonka alueelle koulunpaikka on piirijaossa määrätty. Kuitenkin kunnat voivat sopia siitä, että kansakoulun johtokuntaan valitaan jäseniä eri kunnista. Koulun kustannuksiin kunnat ottavat osaa siinä suhteessa, missä kuhunkin kuntaan kuuluvia oppivelvollisia lapsia on koulupiirissä.

26 §.

Opetus ja sen edellyttämät oppikirjat, muut koulutarvikkeet sekä välttämättömät työaineet annetaan kunnan kansakoulussa oppilaalle maksutta.

27 §.

Jos matka kansakouluun on oppilaan kuljettavaksi vaarallinen taikka viittä kilometriä pitempi, kunnan on avustettava oppilaan kuljettamista tai saattamista kouluun sekä hänen majoittamistaan koulun läheisyyteen. Sama olkoon laki nuorimpiin tai terveydeltään heikkoihin lapsiin nähden, vaikka koulumatka olisikin viittä kilometriä lyhyempi, jos sen on katsottava muodostuvan heille ilman puheena olevaa avustusta liian vaikeaksi tai rasittavaksi.

Milloin harvaanasutussa kunnassa asuu viittä kilometriä kauempana koulusta vähintään kuusitoista oppilasta, joiden päivittäinen kyyditys ei ole tarkoituksenmukaisesti järjestettävissä, on kunnan perustettava heitä varten oppilasasuntola. Sama olkoon laki, jos oppilasasuntola on katsottava tarpeelliseksi 1 momentissa mainittua oppilaiden majoittamista varten.

28 §.

Kansakoulun oppilaalle on annettava koulussa jokaisena työpäivänä riittävä ateria.

29 §.

Kunnan on annettava vähävaraisten vanhempien lapsille pukimia, jalkineita ynnä muuta avustusta siinä määrin, että heidän koulunkäyntinsä tulee turvatuksi.

30 §.

Kaupungin ja kauppalan on järjestettävä vähävaraisille oppilaille riittävässä määrin kesävirikistystä.

Kunnan on huolehdittava asianmukaisen kesävirikistykseen järjestämisestä sellaiselle vähävaraiselle kansakoulun oppilaalle, jonka koululääkäri on todennut terveydeltään heikoksi tai sairaalloiseksi ja jolle huoltaja ei voi tätä virikistystä tarjota.

31 §.

Kouluateria sekä oppilasasuntolassa annettava täysihoito ovat maksuttomat. Oppilasasuntoloihin sijoitetut oppilaat ovat kuitenkin velvolliset suorittamaan kohtuullisen määrän heille soveltuvia tehtäviä sekä osallistumaan oppilasasuntolan askareisiin.

Koulussa ja koulumatkalla oppilaille sattuneiden tapaturmien lääkärinhoito ja kaikki koulun toimesta suoritettavat lääkärintarkastukset ovat maksuttomat.

3 luku.

Muu kansakoulutoimi.

32 §.

Valtio voi perustaa kansakouluja, joita se ylläpitää, kansakoulunopettajien valmistuslaitosten ja koulukotien yhteyteen, kasvatuksellista kokeilua varten, kuulo- ja näkövikaisille lapsille sekä erityisestä syystä muulloinkin.

Mikäli näistä kansakouluista ei ole lailla tai asetuksella toisin säädetty, on soveltuvin osin noudatettava kunnallisesta kansakoulusta annettuja säännöksiä.

33 §.

Suomen kansalaisella sekä kotimaisella yhteisöllä, säätiöllä ja uskonnollisella yhdyskunnalla on oikeus valtioneuvoston luvalla perustaa yksityinen kansakoulu ja ylläpitää sitä. Muita kansakoulutoimeen kuuluvia tehtäviä saadaan suorittaa asetuksella säädettyissä rajoissa.

34 §.

Yksityisellä kansakoululla tulee olla johtokunta, josta on soveltuvin osin voimassa, mitä kunnallisesta kansakoulun johtokunnasta ja kansakoululautakunnasta on säädetty.

35 §.

Yksityinen kansakoulu voidaan sen omistajan suostuessa kunnan kansakoulun ohjesäännössä määrätä kunnallisen kansakoulupiirin kouluksi. Tällöin toimii yksityisen kansakou-

lun johtokunta koulupiirin kansakoulun johtokuntana, jollei toisin ole sovittu.

Sama olkoon voimassa valtion ylläpitämästä kansakoulusta.

36 §.

Milloin yksityinen kansakoulu saa tämän lain mukaan valtionavustusta, on opetus siinä maksuton ja oppilaille annetaan ilmaiseksi oppikirjat ja muut koulutarvikkeet sekä opetuksen edellyttämät työaineet, niin myös lääkärihoito.

Kun yksityinen tai valtion kansakoulu on määrätty kunnallisen koulupiirin kouluksi, siinä annetaan tähän piiriin kuuluville oppilaille kaikki ne edut, jotka tämän lain mukaan on annettava kunnallisessa kansakoulussa.

37 §.

Jos yksityisen kansakoulutoimen suorittamisessa jätetään annetusta muistutuksesta huolimatta noudattamatta, mitä siitä on säädetty, voidaan valtionapu lakkauttaa tai lupa koulun ylläpitämiseen peruuttaa.

38 §.

Oppivelvollisille lapsille, joita hoidetaan pitkäaikaisina potilaina valtion, kunnan tai kuntayhtymän sairaalassa, on sairaalan ylläpitäjän toimesta annettava oppivelvollisuuden täyttämistä edistävää opetusta siinä määrin, kuin lasten terveys ja muut olosuhteet sallivat.

4 luku.

Oppivelvollisuus.

39 §.

Lapsi, joka on Suomen kansalainen, on oppivelvollinen.

Syvästi vajaamielisten lasten opetuksesta säädetään erikseen.

40 §.

Oppivelvollisuus tarkoittaa sen tieto- ja taitomäärän saavuttamista, joka kansakoulussa annetaan.

Asetuksella säädetään, missä määrin josakin muussa oppilaitoksessa suoritettu opiskelu vastaa oppivelvollisuuden täyttämistä.

41 §.

Oppivelvollisuuden suorittaminen alkaa syyslukukauden alussa sinä kalenterivuonna,

jonka kuluessa lapsi täyttää seitsemän vuotta, ja päättyy, jollei oppivelvollisuutta sitä ennen ole täytetty, kevätlukukauden lopussa sinä kalenterivuonna, jonka kuluessa hän täyttää kuusitoista vuotta. Erityisestä syystä voidaan oppivelvollisuuden suorittaminen aloittaa edellä mainittua myöhemmin.

Sokean tai kuuron lapsen oppivelvollisuus kestää kymmenen vuotta, niinkuin siitä asetuksella säädetään.

Oppivelvollisuus on täytetty, kun lapsi on käynyt kansakoulun tai muutoin suorittanut vastaavat oppimäärät.

5 luku.

Oppivelvollisuuden täyttäminen.

42 §.

Oppivelvollisella lapsella ja Suomessa oleskelevalla oppivelvollisuusikäisellä lapsella, joka ei ole Suomen kansalainen, sekä kansalaisuudesta riippumatta erityisestä syystä sellaisellakin lapsella, joka ei ole oppivelvollisuusikäinen, on oikeus päästä kansakoulun oppilaaksi, niinkuin tässä luvussa säädetään.

43 §.

Oppivelvollisuuden täyttämiseksi lapsen on käyttävä kansakoulua taikka saatava vastavaa opetusta muussa oppilaitoksessa tai kotona.

44 §.

Lasta älköön pidettävä kansakoulun oppilaana, jos hänen koulunkäyntinsä ruumiinvian, sairauden tai sielullisen poikkeavuuden vuoksi on katsottava vahingolliseksi tai hyödyttömäksi. Tällainen lapsi on vapautettava oppivelvollisuudesta, mikäli hänelle ei ole järjestetty opetusta tämän lain mukaisessa erikoiskoulussa.

45 §.

Lapsen huoltajan ja työnantajan on huolehdittava siitä, että lapsi täyttää oppivelvollisuutensa.

Huoltajalla tarkoitetaan tässä laissa sitä, joka pääasiallisesti pitää huolta lapsen hoidosta ja kasvatuksesta.

46 §.

Lapsi kuuluu siihen koulupiiriin, jonka alueella hänen huoltajansa asuu tai työnsiolla oleskelee.

Lapsi kuuluu suomen- tai ruotsinkieliseen piiriin sen mukaan, kumpaa kieltä hän yksinomaan tai paremmin osaa oppivelvolliseksi tullessaan. Milloin lapsi kykenee nauttimaan opetusta sekä suomen että ruotsin kielellä, määrätköön huoltaja piirin.

47 §.

Lapsella on oikeus käydä kansakoulua siinä piirissä, johon hän kuuluu. Kunta voi kuitenkin pätevästä syyistä määrätä, että lapsen koulunkäyntioikeus on väliaikaisesti kokonaisuin lukuvuosin kunnan jossakin muussa samankielisessä piirissä, kuitenkin edellytyksin, että kunta tarvittaessa riittävässä määrin avustaa oppilaan kuljettamista tai saattamista tämän piirin kouluun taikka, jos huoltaja siihen suostuu, hänen majoittamistaan koulun läheisyyteen.

Milloin piirissä ei ole kansakoulua, lapsella on koulunkäyntioikeus huoltajan valinnan mukaan kunnan toisessa samankielisessä koulupiirissä, vähemmistön kielisellä lapsella kuitenkin, jollei kunnassa ole sen kielistä koulua, enemmistön kielisessä koulupiirissä.

Lapsella on oikeus päästä myös muuhun omakieliseen varsinaiseen kansakouluun, jollei sen johdosta oman piirin opettajanvirka tule tarpeettomaksi tai toisessa piirissä ole kustannettava muuten tarpeetonta virkaa taikka hankittava lisähuoneistoja. Opetusministeriö määrää ne perusteet, joiden mukaan lapsen kotikunta on velvollinen suorittamaan vieraalle kunnalle korvausta lapsen koulunkäynnistä, siten että korvaus vastaa ikikipitän niitä todellisia lisäkustannuksia, joita koulunkäynti on aiheuttanut vieraalle kunnalle.

Oppilaiden ottamisesta keskikouluun, apukouluun ja muihin erikoiskouluihin on voimassa, mitä siitä asetuksella säädetään.

48 §.

Kansakoulun oppilas voidaan erityisestä syyistä vapauttaa koulunkäynnistä, kuukautta pitemmäksi ajaksi kuitenkin vain voittamattoman esteen sattuessa.

49 §.

Kansakoulun oppilaan on käyttäydyttävä hyvin koulussa ja sen ulkopuolella sekä noudatettava koulun järjestyssääntöjä. Oppilas, joka ei ole koulun kurinpitokeinoin ojennet-

tavissa, voidaan erottaa koulusta. Erottamispäätös on alistettava tarkastajan vahvistettavaksi. Erotetulle on huoltajan hankittava opetus muussa koulussa taikka kotona. Oppilas on erottamisesta huolimatta oppivelvollinen tämän lain säännösten mukaisesti.

Ruumiillinen kuritus on kansakoulussa kielletty.

50 §.

Kansakoulun johtokunnan on valvottava, että oppivelvollisuus täytetään, ja ratkaistava sitä koskevat asiat, mikäli niitä ei ole asetuksella annettu muun viranomaisen päätettäväksi.

Johtokunnan on pidettävä piirin oppivelvollisista lapsista luetteloa. Sitä varten tulee kirkonkirjojen ja siviilirekisterin pitäjien, oppikoulujen ja ammattikoulujen johtajien sekä poliisiviranomaisten antaa kunnan kansakoululautakunnalle tai, jollei kunnassa sitä ole, kansakoulun johtokunnalle tarpeelliset tiedot, niinkuin siitä asetuksella säädetään.

51 §.

Milloin oppivelvollinen lapsi opiskelee kotona tai sellaisessa koulussa, jossa opiskelua asetuksella ei ole määrätty kansakoulun käymistä vastaavaksi, on lapsen edistyminen tutkittava joka lukukauden lopussa. Lapsen huoltaja saa valita tutkijan, mutta johtokunnan määräämän kansakoulunopettajan on oltava läsnä tutkinnossa. Erityisen syyn vaatiessa sekä aina, milloin kysymyksessä on varsinaisen kansakoulun taikka kansalaiskoulun loppututkinto, asianomainen kansakouluntarkastaja määrää tutkivan opettajan.

52 §.

Jos oppivelvollisen lapsen huoltaja rikkoo tämän lain säännöksiä, rangaistakoon enintään sadalla päiväsakolla.

Jos työnantaja estää palveluksessaan olevan lapsen täyttämästä oppivelvollisuutta, rangaistakoon vähintään viidelläkymmenellä päiväsakolla.

Milloin huoltaja ilman laillista estettä jättää noudattamatta johtokunnan kutsun saapua sen kuultavaksi tässä pykälässä mainitun rikkomuksen johdosta, voi poliisipäällikkö johtokunnan pyynnöstä hänet tuottaa. Sama olkoon laki sellaisesta kansalaiskouluun pantavasta, joka vastoin huoltajansa tahtoa laiminlyö koulunkäynnin.

Lastensuojeluviranomaisten tehtävistä op-
pivelvollisuuden laiminlyönnin tapahtuessa
on säädetty erikseen.

6 luku.

Viranhaltijat.

53 §.

Kansakoulussa tulee olla tarvittava määrä
opettajan, tuntiopettajan, työnohjaajan ja
asuntolanhoitajan virkoja. Muita virkoja
kunta voi, mikäli laissa ei ole toisin säädetty,
perustaa ja ylläpitää harkintansa mukaan.
Jokaisessa kansakoulussa on johtajana joku
opettajista.

Opettajanvirkojen nimistä ja opettajien
opetusvelvollisuuden määrästä säädetään
erikseen.

54 §.

Milloin varsinaisessa kansakoulussa on
kaksikymmentäseitsemän oppilasta, tulee siinä
olla vähintään kaksi opettajaa.

Keskikoulussa, kansalaiskoulussa ja sellai-
sessa varsinaisessa kansakoulussa, jossa on
vähintään kuusi opettajaa, voidaan opetta-
janvirat järjestää pääasiallisesti tai yksin-
omaan jonkin tai joidenkin aineiden opetta-
janviroiksi, niinkuin siitä asetuksella sääde-
tään.

Kansakoulussa tulee olla erityinen poikien
käsityönopettaja, jos tämän aineen viikko-
tunteja kolmannella ja sitä seuraavilla luo-
killa yhteensä on vähintään tämän opettajan
opetusvelvollisuutta vastaava määrä, sekä
tyttöjen käsityönopettaja, jos tunteja samoin
kolmannella ja sitä ylempillä luokilla on vas-
taava määrä.

Kunnassa, jonka kansalaiskoulussa tai -kou-
luissa on tyttöoppilaita viisikymmentä taikka
jossa on vähintään kymmenen varsinaisen
kansakoulun piiriä, tulee olla erityinen koti-
talouden opettajan virka.

55 §.

Kunnan kansakoululaitoksen virkojen pe-
rustamisesta ja lakkauttamisesta sekä niiden
uudestaan järjestämisestä päättää kunnallis-
valtuusto. Se voi myös enintään kolmen vuo-
den ajaksi määrätä, ettei virkaa ole vakinai-
sesti täytettävä, jos on todennäköistä, että
sitä ei tarvita pysyvästi.

56 §.

Kansakoululaitoksen virkaan voidaan ni-
mittää vain Suomen kansalainen.

Kansakoululaitoksen viranhaltijan muista
kelpoisuusehdoista säädetään asetuksella. Val-
tioneuvosto voi erityisestä syyistä myöntää
niistä erivapautta.

57 §.

Nimittämiskirjana annetaan opettajan vi-
ran haltijalle valtakirja ja muille määräys-
kirje. Nimittämiskirjan antaa se viranomai-
nen, joka suorittaa vaalin tai määrää viran
hoitajan.

58 §.

Avoin opettajanvirka on, jollei laillista
estettä ole, julistettava haettavaksi vakinai-
sesti täyttämistä varten, ja on siihen valit-
tava säädetyt kelpoisuusehdot täyttävistä ha-
kijoista taitavin ja soveliaim. Virka voidaan
kuitenkin, jos katsotaan koulun edun sitä
vaativan, kansakouluntarkastajan suostumuk-
sella julistaa uudelleen haettavaksi.

Opettajanvaali on alistettava kansakoulun-
tarkastajan vahvistettavaksi. Jollei hän katso
voivansa vaalia vahvistaa, palauttakoon asian
vaalin toimittaneelle viranomaiselle uudelleen
käsiteltäväksi. Uusi tai uudistettu vaalipää-
tös on kansakouluntarkastajan vahvistettava,
jollei vaalissa ole sivuutettu ilmeisesti taita-
vinta ja soveliainta hakijaa tai muutoin vir-
heellisesti menetelty. Jos kansakouluntarkas-
taja vieläkin jättää vaalin vahvistamatta, hä-
nen on alistettava asia kouluhallituksen rat-
kaistavaksi. Milloin siihen on painavia syitä,
kouluhallitus voi määrätä, kuka hakijoista
on virkaan otettava.

Väliaikaisen opettajan ottamisessa on sovel-
tuvin osin noudatettava, mitä viran vaki-
naisesti täyttämisestä edellä tässä pykälässä
on säädetty. Kuitenkin, jos avoimeen virkaan
ei ennen elokuun 1 päivää ole valittu hyväk-
syttävää hakijaa, määrätköön kansakoulun-
tarkastaja siihen väliaikaisen opettajan alka-
neeksi lukuvuodeksi.

59 §.

Vakinaiseksi opettajaksi valittu on määrät-
tävä hoitamaan virkaa koeaikana. Kun hän
on palvellut kaksi vuotta, otettakoon lopullinen
nimitys ratkaistavaksi. Jos opettaja on
tänä aikana osoittautunut virkaan kykene-
väksi ja käyttäytynyt hyvin, hänet on vir-

kaan nimitettävä. Jos opettaja aikaisemmin on saanut valtakirjan opettajanvirkaan, voidaan valtakirja antaa hänelle vuoden koeajan jälkeen, kuitenkin niin, että milloin valtakirja on aikaisemmin annettu saman kunnan johonkin muuhun opettajanvirkaan, valtakirja on annettava heti vaalin tultua vahvistetuksi.

Jos koeajaksi otettu opettaja on sen kuussa osoittautunut virkaan sopimattomaksi, peruutettakoon hänelle annettu määräys.

Päätös valtakirjan antamisesta tai kieltämisestä taikka koeaikamääräyksen peruuttamisesta on alistettava kansakouluntarkastajan vahvistettavaksi. Jollei kansakouluntarkastaja katso voivansa sitä vahvistaa, alistakoon asian kouluhallituksen ratkaistavaksi.

60 §.

Jos opettajanviran haltija määrätään hoitamaan toista opettajanvirkaa koeaikana, päättyy samalla hänen aikaisempi virkasuhteensa.

61 §.

Opettaja on velvollinen jatkuvasti seuraamaan alansa kehitystä.

Koevuosilla oleva opettaja, joka ei aikaisemmin ole saanut valtakirjaa, on velvollinen, ennen kuin valtakirja hänelle annetaan, suorittamaan tutkinnon kansakouluhallinnossa.

62 §.

Työnohjaaja, tuntiopettaja ja asuntolanhoitaja otetaan samoin kuin opettaja. Määräyskirje on kuitenkin annettava heti vaalin vahvistamisen jälkeen.

63 §.

Kansakoulun johtajan valitsee kansakoulun johtokunta koulun opettajiston mieltä kuultuaan neljäksi lukuvuodeksi kerrallaan. Jollei valittu ole saanut enempää kuin kolme ääntä, on asia alistettava kansakouluntarkastajan vahvistettavaksi ja siinä niin meneteltävä, kuin tuntiopettajan määräämisestä on säädetty.

Jos koulussa on vain yksi opettajanvirka, on sen hoitaja koulun johtaja.

64 §.

Virat, joiden haltijat toimivat kahden tai useamman johtokunnan alaisina, täyttää maalaiskunnassa ja kauppalassa johtokunnan sijasta kansakoululautakunta. Milloin kaup-

palassa ei ole kansakoululautakuntaa, täyttää tällaiset virat kauppalanhallitus.

65 §.

Opettajanvirka voidaan lakkauttaa, jos kouluun pantavien lasten määrä on alentunut niin vähäiseksi, ettei virkaa ole pidettävä tarpeellisena. Muu kansakoululaitoksen virka voidaan lakkauttaa, milloin sen ylläpitämiseen ei ole laillista velvollisuutta.

Jos koulu lakkautetaan, lakkaavat samalla sen virat, mikäli niitä ei siirretä toisen koulun viroiksi.

66 §.

Opettaja tai asuntolanhoitaja, jonka virka on lakkautettu, on siirrettävä vastaavanlaiseen, hänelle soveltuvaan toiseen kansakoululaitoksen virkaan. Jollei sellaista ole avoinna samassa kunnassa, siirtäköön kouluhallitus hänet vastaavaan virkaan muualle.

Jos virka piiriäön tai kunnallisen jaoituksen muuttuessa muutetaan toisen kunnan tai koulun viraksi, siirretään muutetun viran haltija uuden viran haltijaksi.

Jos opettaja tai asuntolanhoitaja 1 ja 2 momentissa mainituissa tapauksissa kieltäytyy suostumasta siirtoon, hänelle annetaan erokirja pyynnöttä.

Jollei ole sellaista virkaa, johon opettaja tai asuntolanhoitaja 1 momentin mukaan voidaan siirtää, hänet on asetettava lakkautuspalkalle, sen mukaan kuin siitä on erikseen säädetty.

Vakinaiset opettajat tai asuntolanhoitajat voivat vaihtaa keskenänsä virkoja, jos asianomaiset johtokunnat ja kouluhallitus siihen suostuvat.

67 §.

Viranhaltija on velvollinen eroamaan virastaan heinäkuun 31 päivänä sinä vuonna, jona hän täyttää 67 vuotta. Kouluhallitus voi kuitenkin kansakoulun johtokunnan esityksestä pysyttää hänet virassaan täysin lukuvuosin enintään kolme vuotta sen jälkeen, jos viranhaltijan on katsottava olevan vielä kykenevä hoitamaan virkaansa. Esitys on toimitettava kouluhallitukseen ennen huhtikuun 1 päivää sinä vuonna, jolloin viranhaltija olisi velvollinen eroamaan.

Asetuksella voidaan erityisten virkojen haltijain eroamisikä säätää aikaisemmaksi, ei kuitenkaan viittäkymmentäviittä vuotta vanhaisemmaksi.

68 §.

Jos vakinainen opettaja on toiminnallaan tai käyttäytymisellään virassa tai sen ulkopuolella taikka virkatehtäviensä laiminlyömisellä osoittanut, ettei hän ansaitse sitä luottamusta ja kunnioitusta, jota hänen asemansa opettajana edellyttää, hänet voidaan kurinpitotoimin panna viralta.

Vakinaista opettajaa voidaan vähäisemmästä kuin 1 momentissa tarkoitettusta rikkomuksesta kurinpitotoimenpitein rangaista varoituksella tai enintään kolmen kuukauden ajan kestäväällä virantoimituserolla, jonka aikana hän menettää koko rahapalkkauksensa. Sama olkoon laki, milloin tällaiseen rikkomukseen on syyllistynyt koevuosilla oleva tai väliaikainen opettaja taikka asuntolanhoitaja.

Asianomainen kansakouluntarkastaja toimittaa kurinpitoasiassa tutkimuksen ja esittää tutkimuksen tuloksen ja mahdollisen rangaistusvaatimuksen kansakoululautakunnalle tai, jollei sitä ole, kansakoulun johtokunnalle, joka opettajaa kuultuaan ratkaisee asian. Jos opettaja tuomitaan varoitusta ankarampaan rangaistukseen, on päätös alistettava kouluhallituksen vahvistettavaksi.

69 §.

Jollei kansakouluntarkastaja ole esittänyt rangaistusvaatimusta neljän kuukauden kuluessa siitä, kun se seikka, joka olisi saattanut antaa aiheita kurinpitomenettelyyn, tuli hänen tietoonsa, katsottakoon asian rauenneen.

Jos tuomioistuin on vapauttanut opettajan syytteestä, älköön kurinpitomenettelyä pantako vireille tai jatkettako samasta syystä muutoin kuin sellaisen seikan nojalla, jota ei ole katsottava rikokseksi, mutta joka 68 §:n mukaan voi aiheuttaa kurinpidollisen rankaisemisen.

Sillä aikaa kun opettajaa vastaan on vireillä syyte yleisessä tuomioistuimessa, älköön häntä vastaan samasta syystä nostettako taikka jatkettako kurinpitomenettelyä. Jollei kansakouluntarkastaja ole kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun tuomioistuimen päätös sai lainvoiman, esittänyt rangaistusvaatimusta, katsottakoon asian rauenneen.

70 §.

Milloin opettaja on syytteen, kurinpitomenettelyn tai tutkimuksen alaisena rikoksen

tai kurinpitotrikkomuksen vuoksi, voi kansakoulun johtokunta pidättää hänet virantoimituksesta. Pidätyspäätös on alistettava kouluhallituksen vahvistettavaksi.

Päätös virantoimituksesta pidättämisestä tulee noudatettavaksi siitä tehdystä valituksesta huolimatta.

Jos opettaja on tuomioistuimen tai viranomaisen päätöksellä tuomittu viralta pantavaksi, on hänet heti pidätettävä virantoimituksesta, vaikkei päätös ole lainvoimainen.

71 §.

Viranhaltijan, joka sairauden vuoksi ei kykene virkaansa hoitamaan, on pyydetävä virkavapautta. Jollei hän sitä tee, kansakoulun johtokunnan on vapautettava hänet virantoimituksesta sairauden ajaksi. Kansakoulun johtokunnan päätös on alistettava kansakouluntarkastajan vahvistettavaksi. Siitä huolimatta se voidaan heti panna täytäntöön.

Jos viranhaltija on ruumiinvian taikka ruumiin- tai sielunvoimien vähentymisen vuoksi pysyvästi menettänyt työkykynsä, hän on velvollinen eroamaan. Jollei opettaja kouluhallituksen kehoituksen saatuaan eroa, kouluhallituksen on vapautettava hänet virasta.

72 §.

Asuntolanhoitaja sekä työnohjaaja ja tuntiopettaja voidaan vapauttaa virasta, milloin siihen harkitaan syytä olevan. Vapauttamisesta päättää kansakoulun johtokunta, jonka on alistettava päätöksensä kouluhallituksen vahvistettavaksi. Milloin kysymys virasta vapauttamisesta on otettu käsiteltäväksi kansakoulun johtokunnassa kansakouluntarkastajan vaatimuksesta, johtokunnan on alistettava päätöksensä kouluhallituksen vahvistettavaksi siinäkin tapauksessa, että virasta vapauttamiseen ei johtokunnan mielestä ole aiheita.

Väliaikaisen viranhoitajan ja viransijaisen määräys voidaan peruuttaa samassa järjestyksessä, kuin se hänelle annetaan.

73 §.

Milloin kansakoululautakunta tai kunnallishallitus on valinnut viranhaltijan, kuuluvat näille ne tehtävät, jotka edellä on määrätty kansakoulun johtokunnalle.

Edellä olevia 67, 71 ja 72 §:n säännöksiä ei sovelleta sellaiseen viranhaltijaan, jonka nimittämisessä kansakouluntarkastaja tai kouluhallitus ei ole osallisena.

Mitä tässä luvussa on säädetty kansakoululaitoksen viranhaltijoista, ei koske kansakouluntarkastajia, joista säädetään erikseen.

7 luku.

Valtionavustukset.

74 §.

Maalaiskunta ja kauppala saavat omien kansakoulurakennusten hankkimiseksi valtiolta avustusta 20—50 % ja kuoletuslainaa 40—60 % rakennuskustannusten määrästä, kuitenkin siten, että valtion koko rahoitusosuus sanotuista kustannuksista on 60—95 %. Jos rakennuskustannukset nousevat yli 76 §:ssä säädetyllä tavalla määrätyn normaalihinnan, on valtion avustus, kuoletuslaina ja rahoitus laskettava normaalihinnasta.

Maan köyhimmille tai harvaanasutuille kunnille annetaan, jos kansakoulurakennusten hankkiminen niille muuten tulisi kohtuullista raskaammaksi, 1 momentissa säädetyn avustuksen lisäksi ylimääräistä rakennusavustusta. Näille kunnille tuleva valtion rahoitus on 90—95 % rakennuskustannuksista tai, 1 momentissa mainitulla edellytyksellä, normaalihinnasta. Jos myönnettyjen avustusten yhteismäärä on pienempi kuin valtion koko rahoitusosuus, annetaan erotus kuoletuslainana.

Valtioneuvosto määrää vuosittain ne perusteet, joiden mukaan kouluhallitus myöntää valtionavustuksen, ylimääräisen avustuksen ja kuoletuslainan. Erityistapauksessa valtioneuvosto voi myöntää valtionapua ja kuoletuslainaa normaalihinnan ylittävistäkin kustannuksista tai sallia, että koulun rakennuskustannukset kokonaisuudessaan suoritetaan valtion varoista.

75 §.

Jos maalaiskunta tai kauppala järjestää aikaisemmin valmistuneeseen kansakoulurakennukseen keskuslämmityksen tai sähkövalon taikka suorittaa siinä muun tarkoitukseenmukaisen perusparannuksen, jota ei ole katsottava huoneiston kunnossapitoon kuuluvaksi, myönnetään siitä aiheutuviin kustan-

nuksiin valtionapua ja kuoletuslainaa samojen perusteiden mukaan kuin uuden huoneiston hankkimiseen.

76 §.

Valtioneuvosto määrää vuosittain ne yleiset perusteet, joita noudattaen kouluhallituksen on vahvistettava koulurakennusten piirustukset ja työselitykset sekä määrättävä edellä tässä luvussa mainitut normaalihinnat.

Normaalihintojen yleiset perusteet on niin määrättävä, että normaalihinnat vastaavat käyviä keskimääräisiä rakennuskustannuksia.

77 §.

Omien kansakoulurakennustensa kunnossapitämiseen maalaiskunta ja kauppala saavat valtiolta avustuksena: opettajien käytettävänä olevien asuntojen kohdalta puolet ja muiden kouluhuoneistojen kohdalta kaksi kolmannesta niistä todellisten kustannusten perusteella arvioiduista kunnossapitokustannusten määristä, jotka valtioneuvosto vuosittain vahvistaa erilaisille opettajan asunnoille, opetushuoneille ja oppilasasuntoille.

78 §.

Valtio korvaa maalaiskunnalle kaksi kolmannesta kunnan niistä kansakoululaitoksen todellisista kustannuksista, jotka johtuvat kaluston, opetusvälineiden tahi koulukirjastojen hankkimisesta tai kunnossapidosta, oppilaille ilmaiseksi annetuista oppikirjoista, muista koulutarvikkeista tai työaineista, oppilaiden majoituksesta, kyydityksestä, kouluateriasta tai muusta avustuksesta, oppilasasuntolan vuotuis-kustannuksista taikka tämän lain määräämästä lääkärinhoidosta.

Koulukeittolan ja oppilasasuntolan valaistus- ja lämmityskustannuksiin ja kouluaterian valmistukseen tarvittaviin polttoaineesiin sekä keittäjän palkkaukseen ei anneta 1 momentin mukaista valtionapua.

Tässä pykälässä mainitun valtionavun sijasta suoritetaan kauppalalle vuotuisena kertakaikkisena valtionapuna kutakin oppilasta kohti määrä, jonka suuruuden valtioneuvosto vahvistaa vähintään 1 000 ja enintään 1 400 markaksi.

79 §.

Siitä rahapalkkauksesta, jonka maalaiskunta ja kauppala ovat lain mukaan velvolliset suorittamaan opettajille, tuntiopettajille, työnhajaajille ja asuntolanhoitajille sekä

heidän sijaisilleen, samoin kuin siitä lakkautuspalkasta, jonka nämä kunnat ovat lain mukaan velvolliset maksamaan lakkautetun viran haltijalle, korvaa valtio 80 %. Samoin valtio korvaa näille kunnille 80 % niistä lapsilisämaksuista, jotka kunnat ovat suorittaneet edellä sanottujen viranhaltijain laissa säädetyn rahapalkan perusteella.

80 §.

Maalaiskunnalle, joka kuuluu maan köyhimpiin tai on harvaanasuttu, annetaan ylimääräistä valtionapua kansakoululaitoksen aiheuttamien vuotuisten kustannusten alentamiseen siinä määrin, etteivät ne nouse veroöyriä kohden suuremmiksi kuin keskimäärin maalaiskunnissa.

81 §.

Kaupunki saa vuotuista valtionapua 25 % kansakoululaitoksensa ylläpitämisestä johtuvista todellisista menoistaan, joiksi luetaan opettajien laissa määrätyt palkat, kustannukset omien kansakouluhuoneistojen kunnossapidämisestä, kaluston, opetusvälineiden ja koulukirjastojen hankkimisesta ja kunnossapidosta, oppilaille ilmaiseksi annetuista oppikirjoista ja muista koulutarvikkeista ja työaineista, oppilaiden kouluateriasta ja muusta avustuksesta sekä tämän lain määräämästä lääkärinhoidosta.

Valtioneuvosto voi myöntää kaupungille, jonka kansakoulurasitus on noussut kohtuullista raskaammaksi, valtionapua 1 momentissa mainituista menoista sekä valtionapua ja kuoletuslainaa omien kansakouluhuoneistojen hankkimiseen samojen perusteiden mukaan kuin maalaiskunnalle.

82 §.

Jos sellaiset kunnat, joille valtionapu kansakoululaitoksen kustannuksiin myönnetään eri perusteiden mukaan, suorittavat yhteistä kansakoulutointa, annetaan siihen avustusta harkinnan perusteella, mutta nouskoon avustus vähintään siihen määrään, minkä pienimpään avustukseen oikeutettu kunta olisi saava, älköönkään ylittääkö sitä, mitä suurimpaan avustukseen oikeutetulle olisi myönnettävä.

83 §.

Sen lisäksi, mitä edellä tässä luvussa on säädetty, voidaan kunnalle ja 38 §:ssä tarkoitettulle kuntayhtymälle erityisiä kansakou-

lutointa edistäviä tehtäviä varten antaa ylimääräistä avustusta valtion tulo- ja menovioon erikseen otetusta määrärahasta.

Apukoulun vuotuisiin ylläpitokustannuksiin maalaiskunta saa ylimääräistä avustusta siinä määrin, ettei kunnan kannettavaksi jäävä kustannusten osa apukoulun oppilastakohden nouse korkeammaksi kuin vastaavat kustannukset keskimäärin muuta kansakoulun oppilastakohden.

84 §.

Yksityisen kansakoulun ylläpitämiseen annetaan sama vuotuinen avustus kuin 81 §:n 1 momentin mukaan kaupungeille, jos koulua voidaan pitää tarpeellisena ja jos koulu täyttää valtionavun saamisesta asetuksella säädetty ehdot. Älköön avustusta kuitenkaan myönnettäkö, jos koulua ylläpidetään taloudellisen voiton saavuttamiseksi.

Yksityiselle kansakoululle voidaan asetuksella säädettyä edellytyksin myöntää oikeus valtionavun saantiin samojen perusteiden mukaan, kuin maalaiskuntien valtionavustuksesta edellä on säädetty. Rakennusavustuksen ja lainan myöntäminen riippukoon kuitenkin harkinnasta kussakin tapauksessa.

Muuhun yksityiseen kansakoulutoimeen voidaan harkinnan mukaan myöntää valtionapua, ei kuitenkaan enempää, kuin asianomainen kunta olisi toimen suorittajana saanut.

Oikeuden tässä pykälässä mainitun valtionavun saamiseen myöntää valtioneuvosto.

85 §.

Milloin kansakoulutoimen hoitaminen tuhlavuudesta, taitamattomuudesta tai muusta sellaisesta syystä johtuen on aiheuttanut tarpeettomiksi katsottavia kustannuksia, älköön niistä maksettako valtionapua.

Ellei kunta siirrä lakkautuspalkalla olevaa opettajaa samassa kunnassa avoimena olevaan toiseen virkaan, johon hänet lain mukaan voitaisiin siirtää, tai, kun sellaista ei ole avoinna, ilmoita häntä kouluhallitukselle muualla siirtämistä varten, älköön kunnalle korvattako lakkautuspalkkaa valtion varoista.

86 §.

Milloin kunnan kansakoulurakennusta tai kansakoulun irtaimistoa, joiden hankkimiseen on saatu valtiolta avustusta, on kunnan toi-

menpiteestä johtuen ryhdytty pysyvästi käyttämään muihin kuin kansakoulun tarpeisiin, kunnan on suoritettava valtiolle rakennuksella tai irtaimistolla toimenpiteeseen ryhtymisen aikana olleesta arvosta suhteellisesti niin suuri osuus, kuin millä valtio on rakennuksen tai irtaimiston hankkimista avustanut.

8 luku.

Valvonta.

87 §.

Kansakoulutoimen yleinen johto ja valvonta kuuluu valtiolle ja on uskottu lähinnä kouluhallitukselle, jonka apuna toimivat kansakouluntarkastajat kukin piirissään.

Kansakouluntarkastajat ovat valtion peruspalkkaisen viran haltijoita. Kaupunki, jossa on vähintään viisitoistatuhatta asukasta, on kuitenkin velvollinen asettamaan oman päävirikaisen kansakouluntarkastajan. Kaksikielisessä kaupungissa, jossa on vähintään kymmentuhatta vähemmistön kieliryhmään kuuluvaa asukasta, tulee olla erityinen kansakouluntarkastaja tätä kieliryhmää varten. Kaupungin kansakouluntarkastajien tulee täyttää asetuksella säädettävät kelpoisuusehdot, ja heidät valitsee kaupunginvaltuusto. Vaali on alistettava kouluhallituksen vahvistettavaksi. Näin asetettu kunnallinen kansakouluntarkastaja on virkatehtävissään samassa asemassa kuin valtion kansakouluntarkastaja.

88 §.

Kansakouluntarkastajan tulee jatkuvasti valvoa ja ohjata koulun opetustointia ja tarkkailla koulun taloudenhoitoa. Hänellä on oikeus olla läsnä johtokunnan ja kansakoululautakunnan kokouksissa sekä osallistua niissä keskusteluun, mutta ei äänestyksiin.

Jos kansakouluntarkastaja on todennut, että kunta kansakoulutointa hoitaessaan on menettänyt lain, asetuksen tai ohjesäännön vastaisesti, hänen on pyydettävä lääninhallituksen virkatoimenpidettä kunnan velvoittamiseksi korjaamaan menettelynsä.

89 §.

Kansakoulun johtokunnan, kansakoululautakunnan ja kansakouluntarkastajan päätök-

siin voidaan valittamalla hakea muutosta, sen mukaan ja siinä järjestyksessä kuin siitä asetuksella säädetään.

9 luku.

Erinäisiä säännöksiä.

90 §.

Kansakoululaitoksen viranhaltijain palkkauksesta ja eläkkeistä säädetään erikseen.

91 §.

Tarkeimmat säännökset kansakoulutoimen järjestämisestä annetaan asetuksella. Asetuksella voidaan myös säätää, mitä tämän lain säännöksiä ei sovelleta koulukodin kansakouluihin tai muihin erikoiskouluihin.

92 §.

Alakansakoulunopettajan virat on muutettava yläkansakoulunopettajan viroiksi sitä mukaa, kuin virka tulee avoimeksi tai viran haltija saavuttaa yläkansakoulunopettajan virkakelpoisuuden. Älköön kuntaa ennen elokuun 1 päivää 1965 velvoitettako ottamaan ennestään yksiopettajaiseen kansakouluun toista opettajaa, ellei oppilasmäärä neljännellä, viidennellä, kuudennella ja seitsemännellä luokalla yhteensä nouse kahteenkymmeneenkahteen.

Asetuksella määrätään ajankohta, jonka jälkeen nimityksiä alakansakoulunopettaja ja yläkansakoulunopettaja ei enää käytetä.

93 §.

Tämän lain 56 §:n säännösten estämättä säilyttää kansakoululaitoksen viran haltija, joka ennen tämän lain voimaantuloa on nimitetty virkaan, oikeutensa pysyä virassaan tai tulla nimitetyksi toiseen vastaavaan virkaan.

94 §.

Maalaiskuntaa älköön velvoitettako perustamaan päiväkouluun toimivaa kansalaiskoulua ennen elokuun 1 päivää 1970.

95 §.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1958. Samasta päivästä lähtien kumotaan oppivelvollisuudesta 15 päivänä huhtikuuta 1921 annettu laki (101/21), kansakou-

lulaitoksen kustannuksista 8 päivänä kesäkuuta 1926 annettu laki (180/26), ei kuitenkaan kansakoulunopettajan ja asuntolanhoitajan palkkausta ja eläkkeitä koskevalta osalta, kansakoulutoimen järjestysmuodon perusteista 18 päivänä toukokuuta 1923 annettu laki (137/23), ei kuitenkaan opettajien valmistusta koskevalta osalta, kansakouluun kuuluvan keskikoulun ja ammatillisen jatkokoulun perustamisesta kokeilutarkoituksessa 10 päivänä tammikuuta 1946 annettu laki (28/46), yksityisten kansakoulujen valtionavusta 21 päivänä helmikuuta 1925 annettu laki (69/25), ylempien kansakoulujen perustamisen edistämisestä Suomen maalaiskunnissa 24 päivänä toukokuuta 1898 annettu asetus (20/98), kaikki niihin myöhemmin tehtyine lisäyksineen, ja eräistä kansakoulutointa koskevista väliaikaisista järjestelyistä 11 päivänä joulukuuta 1953 annettu laki (483/53) sekä lisäksi kaikki muut kansakoululain kanssa ristiriidassa olevat säännökset. Samasta ajankohdasta lähtien ei kansakoulutoimessa enää sovelleta yksityisten koulujen ja kasvatustilojen perustamisesta ja

ylläpitämisestä 5 päivänä maaliskuuta 1919 annettua lakia (26/19), valtion viran ja pöytäkirjan haltijain nimittämiskirjoista ja heidän oikeudestaan pysyä virassaan tai toimessaan 29 päivänä kesäkuuta 1926 annettua lakia (202/26), mikäli ei ole kysymys valtion viran tai toimen haltijasta tai kaupungin kansakoulun tarkastajasta, ei 6 päivänä kesäkuuta 1914 annettua asetusta, jolla ruumiillisen rangaistuksen käyttäminen oppilaitoksissa kielletään (24/14), eikä 9 päivänä syyskuuta 1948 annetun tuberkuloosilain (649/48) 21 §:n säännöksiä.

Jos kansakoulunopettaja tai asuntolanhoitaja, joka oli nimitetty ennen kansakoululaitoksen viranhaltijain palkka- ja eläke-eduista annetun lain voimaantuloa, on säilyttänyt siihen saakka voimassa olleiden säännösten mukaisen palkkaus-oikeutensa, saa maalaiskunta tai kaupunki taikka yksityisen kansakoulun omistaja valtionapua sanotun kansakoulunopettajan tai asuntolanhoitajan palkkauksen maksamiseen tätä palkkausta varten myönnettävää valtionapua koskevien aikaisempien säännösten mukaan.

Helsingissä 1 päivänä heinäkuuta 1957.

Tasavallan Presidentti
URHO KEKKONEN.

Opetusministeri *Kerttu Saalasti.*